

MAKTAB O'QUVCHILARNING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK MUAMMOLARI SABAB VA YECHIMLARIDA MAKTAB PSIXOLOGINING ROLI

Anvarjonova Dilnozaxon Nuritdinovna

Norin tumani MMTB ga qarashli

41-maktab amaliyotchi psixologi

Annotatsiya: Ushbu maqola hozirgi kundagi barcha yoshlarning muammolarini batafsil o'rganish, ularni oldini olish va yordam berish, jamiyat hayotida faolligini oshirish, qobiliyat va liderlik mahoratini oshirishga intilish, bu muammolarini yechimini topishga harakat qilish, ular hayotida psixologik muhitni yaratish va jamiyatda faoliyat olib borishga yordam berish kabilarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: muammo, qobiliyat, imkoniyatlar, liderlik, xulq-atvor, xatti-harakat, shaxs, psixologik xususiyatlar. Hayotiy muammolar, ayniqsa yoshlarning iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy hayotga kirib kelishi, jamiyat hayotiga kirib kelishi pedagog yoki psixologlarni emas, faylasuf va sotsiologlarni ham befarq qoldirmadi. Buning asosida albatta sotsiologik muhit va xulq atvor tarbiya yotadi. Yoshlar aynan shu davrdagi faoliyati uni keyingi faoliyatini belgilab beradi. Bu davrda yoshlarning har biri o'ziga xos qobiliyat va malakasi yashirin bo'ladi. Buni yuzaga chiqarish uchun esa albatta ozgina xatti- harakat bo'lsa kifoya. Zigmund Freyd aytganidek, novatorlik, dinamika va energetik omillar harakat uyg'unligi ya'ni yangilikka intilish, insonni tadrijiy kamoloti, yetuklik evolyutsiyasi xatti- harakatlar faollashuvi insonni uyg'onish jarayonida ekanligini anglatadi. Bundan nimani anglab yetish mumkin, yoshlarning yetuklik davrida bo'ladigan o'zgarishlar hammasi pozitiv natijaga olib boradi. Lekin afsuski, hozirgi jamiyatda yoshlar bunday o'ylamaydi. Bunga sabab g'arb madaniyati kirib kelishi desak mubolaga bo'lmaydi. Eng avvalo, yoshlarda fanatiklik holati juda avj olgan. Ular o'zlariga bitta avliyo darajasidagi insonni topib olib shunga o'xshashga harakat qilishadi. Bu esa nimadan darak

yoshlarni ongi ma'lumotlarini o'ylab o'tirmasdan qabul qilishida, u yaxshi yoki yomonmi ahamiyati yòq va ular yoshlar psixikasiga ta'sir qilishni uddalashyapti. Hattoki, fikrimni tastiği sifatida Birinchi prezidentimiz Islom Karimov o'z asarlarida: "Ta'lim tarbiya ongning mahsuli. Lekin ayni vaqtda ong va uning darajasini belgilaydigan omildir. Binobarin ta'lim tarbiya tizimini o'zgartirmasdan turib ongni o'zgartirib bòlmaydi". Demak, bundan kelib chiqyaptiki yoshlarning muammolarini hal qilish uchun ularning onglarini emas birinchi navbatda ta'lim tarbiyasini tòg'rilash kerak. Ijtimoiy jamiyatda yashar ekanmiz yoshlarning ijtimoiy - psixologik muammolar kelib chiqishiga yana bir sabab bu ota onalar befarqligi va bolasiga vaqt ajratmaganligi. Shunday ota-onalar borki aynan farzandi yetuklik davridan o'tayotgan paytida unga e'tiborsiz bòladi. Nimaga qiziqishini ham sòramaydi. Mana nimadan kelib chiqadi yoshlarda psixologik muammolari . - o'zining sòzini tòg'ri deb hisoblash - yolğiz qolishga moyilli e'tibor istashdan kelib chiqadi va kòpchilik yoshlar internet vertual olamdan o'ziga najot topadi. Bundan tashqari kòplab sanash mumkin ular psixikasiga ta'sir etadigan o'yinlar, videolar turli tarmoqlar, ularni hammadan jamiyatdan oiladan uzoqlashtiradi. Natijada yoshlar jamiyatga qòshilgisi kelmaydi. Jamiyatda shaxslarning yoshlarning xulqi o'zini tutish sabablarini o'rganish tarbiyaviy ahami yatga ega bòlib masalaning ikki jihati farqlanadi. A) ichki sababar -xatti harakat egasining subyektiv psixologik xususiyatlari (motivlar ehtiyoj maqsad mòljali istaklar) B) tashqi sabablar-faolyatning tashqi shart sharoitlari va holatlari, ya'ni tashqi stimullar hisoblanadi. Ya'ni yoshlarda qachon psixologik ijtimoiy muammolar paydo bòladi qachonki bu ikkita sabablar yòqolsa yoki umuman bòlmasa. Yoshlar bunday muammolarga kirib qolmaslik uchun ularda doimo stimull bòlishi kerak. Hayotning har qanday zarbasiga tayyor turishi kerak. Qachonki insonda maqsad bòlmasa, uni hayotini mazmuni qolmaydi. Ayniqsa yetuklik davrida shaxsiy dispozitsiyalar kuchli bòladi. Yoshlar o'zlari nima deganini yoki nima uchun bunaqa qilganini yoki qilayotganini anglab yetmaydi. Uni ichki sabablar anglanmagan dispozitsiyalar boshqaradi. Ba'zi paytlarda esa anglangan dispozitsiyalar boshqaradi. Misol uchun ongli ravishda nimanidir o'qishga yoki ishlashga harakat qilsa, demak u nima qilayotganini anglaydi. Bundan tashqari hozirgi kundagi yoshlar muammoasi muloqot psixologiyasi hisoblanadi. Ya'ni yoshlar kòp

muloqot olib bormaganliklari sabablari pand yeyishadi. Kimdir hayotda boshqaruvchanlik liderlik qobiliyati bòladi. Òzining nutqlari bilan butun bir jamoani ham jalb etadi. Biz bu muammoni hal qilish uchun kòproq mashq qilish gapirishni rivojlantirish kerak. Ba'zi yoshlardan shunday ajoyib fikrlar bòladiki, lekin shuni bayon eta olishmaydi. Bu ham bir kamchilik. Bunga bir sabab oilaviy muhit ham hisoblanadi. Oilada farzandni fikri ham albatta inobatga olinishi eshitilib kòrilishi kerak. Ota- ona bolani bir marta qaytargandan sòng, uni hech kim gapirtira olmaydi. Yoshlar yetuklik davrida òzligini anglash ham muhimdir. Har bir shaxs yoki individ bir biridan meni bilan farq qiladi. Hattoki Maslou quyidagi fikrni bildiradi. "Òzligini faollashtirish òzini va faqat òzini ròyobga chiqarish uchun intilishdirki, bu ijodiy faollik va xususiy menni tòlaqonli namoyon qilish uchun kabi fazilatlarga ega bòlgan òzini faollashtiruvchi shaxslarning òtandividualligidan dalolat beradi" deya fikr bildirgan. Buning ma'nosi shuki har bir individ mana shu xususiyatlarga ega bòlsa tòlaqonli yetuk shaxs bòla oladi desak bòladi. Mana shunday yoshlar bizning jamiyatga qanot bòladi. Xulosa òrnida shuni ta'kidlash joizki ,yoshlarning ijtimoiy psixologik muammolarini keltitib chiqaruvchi ularning òzlari. Yoshlar òz qobilyat istak maqsad bilan xarakat qilsa hech narsa tòsiq bòlmaydi. Ğoziyev va Azizovalar fikricha "yoshlar faolligini oshirish va ularni ijtimoiy munosabatlar tizimida faolligini rivojlantirishga psixologik xizmatning maqsadi-shaxsnning har tomonlama mukammal psixologik taraqqiyotni ta'minlovchi oqilona zarur shart sharoitlar oqilona muhit yaratishdan iborat. Ya'ni har bir yosh òziga sòg'lom psixologik muhitni oilasida kòchada jamiyatda yarata olsa bu muammolarga oqilona yechim bòladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. I. Karimov " Barkamol avlod - Òzbekiston poydevori" Toshkent -1996. Ёшлар ва замон. Ижтимоий-маънавий ўзгаришларнинг ўзига хос хусусиятлари, муаммо ва ечимлар талқини 164
2. Yoshlarning ijtimoiy psixologik xususiyatlari. Abduraxmonova Robiya.
3. V.M.Karimova. "Ijtimoiy psixologiya"....Toshkent-2007. 4. Shoumarov.Sh. "Muhabbat va oilaviy hayot"- T:Ibn Sino nashriyoti - 1990.